

OSALLISUUSOHJELMA

V/HTA

OSALLISUUSOHJELMA

- Osallisuusohjelma on Vihdin kunnan strategian alainen ohjelma, jolla kuvataan kuntalaisten osallistamisen kulmakiviä Vihdin kunnassa. Osallisuusohjelmalla tavoitellaan myös asukkaiden luottamuksen rakentamista kuntaa ja kunnan toimijoita kohtaan.
- **Osallisuudella** tarkoitetaan tässä ohjelmassa henkilökohtaista tunnetta, joka syntyy vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvistä kokemuksista. Osallisuus on kuulumista, yhtenäisyyttä, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus on vaikuttamista omaan elämään ja sen mahdollisuuksiin, palvelujen kehittämiseen ja yhteiseen hyvään.
- Osallisuusohjelmalla on tiivis linkitys moniin muihin kunnan ohjelmiin, kuten järjestöstrategiaan, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, kotoutumisohjelmaan, hyvinvointisuunnitelmaan ja hyvinvointiraporttiin.
- Osallisuusohjelma ei ole tyhjentävä ohjelma, joka kuvaisi kaikkien kunnan lukuisten yksiköiden tapoja ja toimia osallisuuden lisäämiseen, vaan tavoitteena on, että osallisuusohjelma antaa raamit, joita kukin yksikkö voi oman osallisuustoimintansa kehittämisessä hyödyntää.

LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS

- Vihti on ollut vuodesta 2021 mukana Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallin mukaisessa työskentelyssä ja sitoutunut edistämään lapsen oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia. Kunnan osallisuusohjelman yhtenä tavoitteena on varmistaa, että kaikkien lasten ja nuorten näkemykset tulevat kuulluiksi ja ne otetaan huomioon päätöksenteossa.
- Lasten ja nuorten vaikuttamiskanavina ovat tällä hetkellä nuorisovaltuusto ja oppilas- ja opiskelijakunnat. Vihdin kunnan nuorisovaltuustolla on edustus lautakunnissa ja kunnanvaltuustossa. Nuorisovaltuustolta pyydetään lausuntoja ja kantoja päätöksentekoon menevissä aiheissa. Lisäksi kunnan kouluissa on oppilas- tai opiskelijakunta, joiden kautta kaikilla koulun oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa koulun asioihin.
- Osallisuutta edistetään kunnassa hyödyntämällä monipuolisia ja tarkoituksenmukaisia menetelmiä päätöksenteon eri vaiheissa. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuuden edistämiseen ja siihen liittyvien esteiden purkamiseen. Kunta myös huolehtii, että lapset ja nuoret saavat saavutettavaa tietoa heihin kohdistuvista päätöksistä ja asioista.
- Osallisuuden vahvistamiseksi järjestetään kohtaamisia ja vuoropuhelua lasten, nuorten ja päätöksentekijöiden välillä. Lisäksi luodaan ja kehitetään rakenteita, jotka tukevat lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua ja jotka huomioivat lasten edun ja oikeuden tulla kuulluksi.

ASUKKAIDEN OSALLISTUMISEN KEINOT

VIESTINTÄ

- *Kuntalaisilla on oikeus saada tietoa kunnasta ja kunnan toiminnasta. Tiedon saaminen on osallisuuden ja osallistumisen edellytys. Viestintään kuuluu myös kuntalaisten kuuleminen sekä vuorovaikutus kunnan ja asukkaiden välillä.*
- Kunnan tiedottamisessa huomioidaan kaikki kuntalaisryhmät ja heidän mahdolliset erityistarpeet. Viestintä on tiivistä, saavutettavaa, ymmärrettävää ja kohderyhmänsä huomioivaa. Kaikessa kunnan viestinnässä tulee kiinnittää huomiota selkokieliisyyteen.
- Kunnan viestintä osallisuuden välineenä
 - Jokaisella palvelukeskuksella on vastuu oman toimintansa viestimisestä kuntalaisille, yhdistyksille, sidosryhmille ja päättäjille.
 - Viestintää tehostetaan muun muassa lehdistöyhteistyön osalta. Tavoitteena on tuottaa lehdistölle vähintään kerran kuussa palvelukeskusten ja päätöksenteon ajankohtaistiedotteita. Tiedotteet viedään lehdistön lisäksi some-tiimin tietoon. Tämän lisäksi tiedottamista tehdään aina, kun viestinnän kynnyks muutoin ylittyy.
 - Kunta toimii viestinnässään myös monipuolisesti eri viestien välittäjänä. Kunnan tulee oman viestinnän lisäksi välittää yhteistyökumppaneidensa viestintää omissa kanavissaan varmistaakseen sen, että kuntalaisten kannalta keskeiset viestit saavuttavat kuntalaiset mahdollisimman hyvin.
 - Kunnassa toimii alkuvuodesta 2025 some-tiimi, jonka tehtävänä on tiedottaa laadukkaasti ja kattavasti eri palvelukeskusten toiminnasta kuntalaisille kunnan viestinnän kanavia hyödyntäen.
 - Kunta tehostaa säännöllistä viestimistä kunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin liittyen.
 - Kunnassa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota sisäiseen viestintään; johtoryhmän kuukausittaiset tiedotteet lisäävät kunnan työntekijöiden tietoutta asioista, mikä parantaa viestintää myös kuntalaisten suuntaan.

VIESTINTÄ

- Mistä kunta viestii?
 - Vaikuttamismahdollisuudet
 - Kuntalaisiin liittyvät päätökset
 - Muutokset palveluissa, kunnan toiminnassa tai esimerkiksi aukioloajoissa
 - Tilaisuuksista ja tapahtumista
 - Kuntalaisiin liittyvistä teemoista jo valmisteluvaiheessa
- Kunta käyttää virallisina viestintäkanavinaan
 - Vihdin kunnan verkkosivut vihti.fi, visitvihti.fi ja vihtibusiness.fi
 - Vihdin kunnan sosiaalisen median kanavat Facebookissa, Instagramissa sekä LinkedIn:issä. Näiden lisäksi yksiköillä voi olla omia viestinnän kanavia.
 - Paikallislehti Vihdin Uutisia.

ERI KOHDERYHMIEN HUOMIOIMINEN VIESTINNÄSSÄ

- Kunnan tehtävänä on huomioida viestinnässään viestinnän eri kohderyhmät. Viestinnässä huomioidaan viestintäohjeen mukaisesti monikanavaisuus.
- Ikäihmiset, vieraskieliset, vammaiset ja erityisryhmät
 - Kunta koostaa ikäihmisille, vieraskielisille, vammaisille ja erityisryhmille suunnatun uutiskirjeen neljästi vuodessa. Uutiskirjettä jaetaan kunnan verkkosivuilla ja kunnan kiinteistöissä, kuten kirjastoissa sekä kunnanvirastolla. Uutiskirjeen voi tilata myös esimerkiksi oman yhdistyksen jaettavaksi ilmoittautumalla sähköpostijakeluun.
- Lapset ja nuoret
 - Koulujen info-tiluille viedään kunnan ajankohtaistiedotteita. Sosiaalisen median kanavien valinnassa huomioidaan nuoret kohderyhmänä. Kunta tiedottaa nuoria myös oppilaitosten omien viestintäkanavien kautta.
 - Lasten viestinnässä hyödynnetään vanhempien kautta välitettävää viestintää. Viestinnän sisällöissä kunnan yleisessä viestinnässä huomioidaan lapsien ja lapsiperheiden tarpeet viestinnälle.
- Yhdistykset
 - Kunta koostaa yhdistyksille suunnatun uutiskirjeen kahdesti vuodessa. Uutiskirjettä jaetaan kunnan verkkosivuilla. Uutiskirjeen voi tilata myös sähköpostiin ilmoittautumalla sähköpostilistalle.

VALMISTELU

- *Hyvä osallistaminen mahdollistaa kuntalaisten vaikuttamisen päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Kunta osallistaa kuntalaisia heitä koskevan toiminnan, palvelun tai ympäristön suunnittelussa. Kuntalaisia kannustetaan kertomaan ideoitaan ja mielipiteitään ja työstämään niitä yhdessä kunnan kanssa.*
- Kuntalaiset pääsevät osallistumaan päätöksenteon valmistelun aikana
 - Kunnan järjestämissä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksissa
 - Kunnan selvittäessä asukkaiden mielipiteitä valmisteltaviin asioihin ennen päätöksentekoa esimerkiksi kyselyillä.
 - Kunnan kutsuessa palvelujen käyttäjien edustajia kuultaviksi kunnan toimielimiin
 - Kunnan järjestäessä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun esimerkiksi osallistavan budjetoinnin avulla.
 - Kunnan suunnitellessa ja kehittäessä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
 - Osana lapsivaikutusten arviointia lasten ja nuorten osallistaminen varmistetaan päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Osallistamisessa hyödynnetään monipuolisia ja tarkoituksenmukaisia menetelmiä, jotka soveltuvat lasten ja nuorten ikä- ja kehitystasoon.
- Kunta hyödyntää päätöksenteon valmistelussa aktiivisesti apuna kunnan vaikuttamistoimielimiä; nuorisovaltuustoa, vammaisneuvostoa ja vanhusneuvostoa. Näiden lisäksi kunta selvittää oman maahanmuuttajaneuvoston perustamismahdollisuuksia.
- Kunta käyttää aktiivisesti palautekanavaa ja sitoutuu palvelulupauksenaan enimmillään kolmen vuorokauden vastausaikaan kuntalaispalautteiden osalta.

OSALLISTAVA BUDJETOINTI

- Kunta aloittaa osallistavan budjetoinnin uudelleen vuonna 2025.
- Osallistavassa budjetoinnissa on kaksi osuutta:
 - Investointeihin tai käyttötalouteen kohdistuvat suorat esitykset, jotka huomioidaan talousarvion valmistelun yhteydessä. Vuosittain hyväksyttävässä taloussuunnitelmassa määritellään tulevalle vuodelle osallistavan budjetoinnin budjetin suuruus. Toteutettavia kohteita voi olla yksi tai useampi, mutta niiden yhteensä laskettu budjetti voi olla enimmillään valtuuston taloussuunnitelman yhteydessä määrittelemän budjetin verran.
 - Kriteereinä valittavalle kohteelle:
 - Äänestykseen otettavat kohteet on oltava toteutettavissa annetun budjetin ja seuraavan kalenterivuoden puitteissa.
 - Osallistava budjetointi toteuttaa hallituksen määrittelemää tavoitetta. Tavoite valitaan kuntastrategian mukaisista tavoitteista kahdeksi vuodeksi kerrallaan.
 - Äänestykseen otettavien kohteiden toteuttaminen tulee olla kunnan toimivallassa.
 - Osallistavan budjetoinnin ehdotuksen kokonaiskustannus voi olla myös suurempi, mutta silloin ehdotukseen tulee sisällyttää esitys loppujen kustannuksien kattamisesta esimerkiksi talkootyön tai hankerahan muodossa.
- Osallistavan budjetoinnin ideointivaihe aloitetaan huhti-toukokuussa, äänestyksen toteutetaan elo-syyskuussa. Valittava kohde tai kohteet hyväksytään poliittisesti talousarviokäsittelyn yhteydessä. Voittanut kohde/kohteet toteutetaan seuraavan vuoden aikana.
- Käyttötalouteen kohdistetaan erikseen talousarviossa kohdennettava summa kolmannen sektorin kanssa tehtäville yhteistyöhankkeille.
 - Yhteishankkeet tukevat paikallisten yhdistysten toiminnallista osallisuutta. Määräraha on kerrallaan enimmillään 1000 euroa, yksi toimija voi saada vuoden aikana tuen vain kerran. Yhteishankkeeseen voi liittyä suoran rahallisen avustuksen lisäksi kunnan muu panos esimerkiksi tilojen käyttöön liittyen. Tukea ei voi saada yhdistysten perustoiminnan tukemiseen. Tuki on jatkuvassa haussa. Myönnettävän avustuksen tulee tukea kuntalaisten mahdollisuutta toimia omissa elinympäristössään. Tukea voidaan myöntää esimerkiksi talkootoimintaan, tapahtumien järjestämiseen tai asuinalueiden kunnossapitoon. Haettavan avustuksen tulee kohdistua yksittäistä yhdistystä laajemmin kuntalaisiin.

PÄÄTÖKSENTEKO

- *Kunnassa toteutetaan edustuksellista demokratiaa ja päätöksenteossa keskiössä on vaalein valitut valtuutetut sekä muut luottamushenkilöt. Kuntalaisten keskeisin vaikuttamiskanava päätöksentekoon on vaaleissa äänestäminen. Vaalien lisäksi kuntalaiset voivat vaikuttaa seuraamalla päätöksentekoa, tekemällä virallisia kannanottoja ja aloitteita*
- Kunta panostaa äänestysaktiivisuuden parantamiseen alueella kattavalla vaaliviestinnällä. Vaaliviestinnässä huomioidaan myös eri kieliryhmät.
- Kunta toteuttaa päätöksentekoon osallistamista
 - Virallisten kuulemisten kautta, joita järjestetään lainsäädännön puitteissa. Virallisista kuulemisista tiedotetaan kunnan viestintäkanavissa. Tämän lisäksi kunta kohdentaa viestintäänsä mahdollisuuksien mukaan niille kohderyhmille, joita kuuleminen erityisesti koskettaa.
 - Kunta järjestää mahdollisuuksien mukaan asukastilaisuuksia, joissa voidaan esimerkiksi esitellä valmisteltavia asioita, joista kuulemisia tullaan järjestämään. Tilaisuuksissa voidaan järjestää myös epämuodollisia kuntalaisten kuulemisia.
 - Tuomalla kunnan päätöksentekoa lähemmäs kuntalaisia avoimien kyselytuntien järjestämisellä.
 - Esittelemällä valmisteltavia asioita säännöllisesti vaikuttamistoimielimissä.
 - Kuntalaisia kannustetaan kuntalaisaloite-palvelun käyttöön. Kuntalaisaloite-mahdollisuuden käyttämisestä viestitään kuntalaisille säännöllisesti.

TOIMINTAOSALLISUUS

- *Kunta tukee kuntalaisia aktiiviseen toimintaan omassa elinympäristössään. Kunta pyrkii toimimaan monille eri toimijoille mahdollisuuksien luoja ja toiminta-alustojen mahdollistajana.*
- Kunnalla on erillinen järjestöstrategia, joka päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa. Järjestöstrategiassa määritellään tarkemmat yhdistysyhteistyöhön liittyvät tavoitteet.
- Kunta luo kumppanuussopimuksia paikallisten toimijoiden kanssa kunnan avustussäännön puitteissa.